

Więści Gminne

SAMORZĄDOWY BIULETYN INFORMACYJNY GMINY BISKUPIEC

Nowe oświetlenie w miejscowościach gminy

Jaśniej i bezpieczniej

We wszystkich miejscowościach naszej gminy zostało wymienione oświetlenie uliczne. Łącznie wymieniono 535 sztuk lamp sodowych. Zastąpiły je energooszczędne lampy LED-owe, które świecą od świtu do zmierzchu. Efekty widać gołym okiem!

więcej na str 2

Najnowsze informacje o gminie zawsze na stronie www.gminabiskupiec.pl

W TYM NUMERZE:

Remonty dróg gminnych

Zdalna Szkoła

Utylizacja odpadów rolniczych i azbestu

I WIELE WIECEJ!

Wójt Gminy Biskupiec
mgr inż. Arkadiusz Dobek

tel. (56) 47 45 057

e-mail: ugb@gminabiskupiec.pl

facebook.com/DobekArkadiusz

URZĄD GMINY W BISKUPCU

ul. Rynek 1, 13-340 Biskupiec

tel. (56) 47 45 057/058/059

Godziny pracy:

PN-PT od 7:30 do 15:30

Drogi powiatowe

Remont odcinka Łąkorz-Łąkorek

Trwają intensywne prace modernizacyjne na drodze powiatowej Łąkorz-Łąkorek. Wykonawcą zadania jest firma PDB z Brodnicy. Późną jesienią ubiegłego roku rozpoczęły się prace przygotowawcze, a już z początkiem wiosny tego roku firma kontynuowała prace. Remont tego odcinka drogowego ma zakończyć się z końcem lipca.

Koszt inwestycji to blisko 3 mln złotych, z czego ponad połowa będzie finansowana z Funduszu Dróg Samorządowych.

Zdalna Szkoła

Komputery trafiły do szkół

Epidemia koronawirusa i zamknięte szkoły zmusiły nauczycieli i uczniów do pracy zdalnej. Gminy podjęły się zakupu sprzętu komputerowego, który pomógł zrealizować zadania w ramach zdalnego nauczania. Już w kwietniu ruszył program Ministerstwa Cyfryzacji „Zdalna szkoła”. Projekt umożliwia samorządom zakup komputerów i tabletów do szkół ze środków finansowanych z budżetu Unii Europejskiej.

Na ten cel przeznaczono w sumie 186 milionów złotych. Program nie przewiduje wkładu własnego ze strony samorządu. Na zakup sprzętu można wydać od 35 tysięcy do 100 tysięcy złotych w zależności od liczby uczniów w określonej gminie lub powiecie.

W pierwszej edycji programu „Zdalna Szkoła” Gmina Biskupiec pozyskała 70 tys. zł na zakup sprzętu komputerowego dla uczniów i nauczycieli. W ostatnim czasie Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek, osobiście dostarczył zakupiony sprzęt do wszystkich szkół z terenu gminy.

Drogi powiatowe

Remont odcinka Łąkorz-Łąkorek

Trwają intensywne prace modernizacyjne na drodze powiatowej Łąkorz-Łąkorek. Wykonawcą zadania jest firma PDB z Brodnicy. Późną jesienią ubiegłego roku rozpoczęły się prace przygotowawcze, a już z początkiem wiosny tego roku firma kontynuowała prace. Remont tego odcinka drogowego ma zakończyć się z końcem lipca.

Koszt inwestycji to blisko 3 mln złotych, z czego ponad połowa będzie finansowana z Funduszu Dróg Samorządowych.

Zdalna Szkoła

Komputery trafiły do szkół

Epidemia koronawirusa i zamknięte szkoły zmusiły nauczycieli i uczniów do pracy zdalnej. Gminy podjęły się zakupu sprzętu komputerowego, który pomógł zrealizować zadania w ramach zdalnego nauczania. Już w kwietniu ruszył program Ministerstwa Cyfryzacji „Zdalna szkoła”. Projekt umożliwia samorządom zakup komputerów i tabletów do szkół ze środków finansowanych z budżetu Unii Europejskiej.

Na ten cel przeznaczono w sumie 186 milionów złotych. Program nie przewiduje wkładu własnego ze strony samorządu. Na zakup sprzętu można wydać od 35 tysięcy do 100 tysięcy złotych w zależności od liczby uczniów w określonej gminie lub powiecie.

W pierwszej edycji programu „Zdalna Szkoła” Gmina Biskupiec pozyskała 70 tys. zł na zakup sprzętu komputerowego dla uczniów i nauczycieli. W ostatnim czasie Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek, osobiście dostarczył zakupiony sprzęt do wszystkich szkół z terenu gminy.

Rozwiązanie problemu

Rolniku, pozbądź się odpadów rolniczych!

Gmina Biskupiec pozyskała dotację na przedsięwzięcie pn. „Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typ Big Bag” na odzysk lub unieszkodliwienie w ilości 100 (Mg) z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w ramach programu priorytetowego nr 2.8 „Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej”.

Tym samym, gmina zawarła umowę na realizację w/w przedsięwzięcia z firmą **Skup Złomu Marian Szewczyk Podlasek 16, 13-340 Biskupiec**.

Zainteresowani rolnicy zobligowani są do dostarczenia we własnym zakresie odpadów pochodzących z działalności rolniczej do w/w punktu odbioru po uprzednim kontakcie telefonicznym (nr tel. 510 923 157) oraz zapoznania się z regulaminem. Przedsięwzięcie realizowane będzie do dnia 5 listopada 2020r.

Kontynuacja programu

Usuwanie azbestu - złóż wniosek!

Wójt Gminy Biskupiec ogłasza nabór wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Biskupiec w 2020 r. Dotacja na ten cel pozyskiwana jest z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie przy udziale środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Dofinansowanie obejmuje demontaż, transport oraz utylizację wyrobów zawierających azbest. Wykonawcą zadania obejmującego powyższe prace na terenie gminy będzie firma wyłoniona przez tut. Urząd w drodze przetargu. **Dofinansowaniem nie będą objęte koszty związane z zakupem i montażem nowych pokryć.** Zgłoszenia należy dokonać w terminie **do dnia 30.06.2020 r.** w Urzędzie Gminy w Biskupcu w pokoju nr 9.

Skorzystaj z naszych programów

Wymiana pieca i przydomowe oczyszczalnie

Przypominamy, że nadal prowadzony jest nabór wniosków na dofinansowanie wymiany pieca oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Po szczegóły zapraszamy do Urzędu Gminy w Biskupcu.

Ostatnie wydarzenie przed epidemią

Gminny Dzień Kobiet

To było ostatnie wydarzenie na terenie gminy, które odbyło się przed epidemią koronawirusa w Polsce. Dnia 8 marca 2020r. w Gminnym Ośrodku Kultury w Biskupcu odbył się Gminny Dzień Kobiet. Wójt Gminy Biskupiec złożył wszystkim Paniom z tej okazji serdeczne życzenia. Czas umilił zespół Zaczynj od Bacha wykonujący utwory z repertuaru Zbigniewa Wodeckiego.

Podczas uroczystości wszystkie Panie zostały obdarowane kwiatkiem i słodkim upominkiem oraz zaproszone na poczęstunek.

Ortografia im nie straszna

Rywalizowali w Gminnym Konkursie Ortograficznym

W dniu 6 marca 2020 roku, w Gminnym Ośrodku Kultury w Biskupcu, po raz kolejny, odbył się Gminny Konkurs Ortograficzny pt. „O Złote Pióro Starosty”. Do konkursu ortograficznego przystąpiły reprezentacje Szkół Podstawowych z terenu gminy oraz reprezentanci Szkoły Ponadpodstawowej z Bielic. Uczniowie musieli wykazać się wiedzą z ortografii w pisaniu dyktanda w trzech kategoriach. Wśród Szkół Podstawowych klasy IV - VI wyniki prezentują się następująco: I miejsce - Aleksander Bartkowski (Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu), II miejsce - Agata Bernaciak (Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu), III miejsce - Zuzanna Krause (Szkoła Podstawowa im. Wójta Kazimierza Tomaszewskiego w Krotoszynach). W kategorii Szkół Podstawowych klasy VII - VIII wyniki prezentują się następująco: I miejsce - Wojciech Gniuchowski (Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu), II miejsce - Karolina Lendzion (Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu), III miejsce - Kamil Zagórski (Szkoła Podstawowa w Szwarcenowie). W kategorii Szkół Ponadpodstawowych z Zespołu Szkół w Bielicach wyniki prezentują się następująco: I miejsce - Aleksander Polus, II miejsce Oliwia Saremba, III miejsce - Adam Januszewski, IV miejsce - Natalia Adrja, V miejsce - Zuzanna Wardowska.

Wiedza pożarnicza w małym paluszk

Konkurs „Młodzież zapobiega pożarom”

Dnia 21 lutego 2020r. o godzinie 11.00 w Gminnym Ośrodku Kultury w Biskupcu odbył się Gminny etap Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej "Młodzież zapobiegam pożarom". W eliminacjach wzięło udział 21 osób - 12 ze szkół podstawowych (klasy I-VI), 6 z e szkół podstawowych (klasy VII-VIII) oraz 3 z klas ponadpodstawowych. Turniej otworzył Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek witając wszystkich zgromadzonych oraz życząc uczestnikom powodzenia i jak najlepszego wyniku testu z wiedzy pożarniczej. Uczestników przywitani również Pan Grzegorz Dembek - Komendant Gminny Straży Pożarnych oraz Mateusz Jaguszewski z Państwowej Straży Pożarnej. Do eliminacji na szczebel powiatowy przechodziło 1 i 2 miejsce z każdej kategorii. Wszyscy uczestnicy otrzymali nagrody ufundowane przez Wójta Gminy Biskupiec.

Wyniki przedstawiają się następująco: Szkoły Podstawowe (klasy I-VI) - I miejsce Jakub Dembek ZSP Szwarcenowo, II miejsce Marcelina Puczkowska SP Łąkorz, III miejsce Eugeniusz Ciskowski SP Krotoszyny . Szkoły Podstawowe (klasy VII-VIII) - I miejsce Iga Jakubowska SP Łąkorz, II miejsce Kamil Zagórski ZSP Szwarcenowo, III miejsce Amelia Piotrowska SP Ostrowite. Szkoły ponadpodstawowe - I miejsce Miłosz Suchocki ZS Bielice, II miejsce Katarzyna Szwaracka ZS Bielice, III miejsce Daniel Kaspruwicz ZS Bielice.

Strażacka halówka

Krotoszyny górami w turnieju jednostek OSP

Pod koniec lutego odbył się XIX Halowy Turniej Piłki Nożnej jednostek OSP o Puchar Prezesa Gminnego Zarządu OSP. W turnieju wzięło udział 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Gminy Biskupiec: OSP Biskupiec, OSP Krotoszyny, OSP Lipinki, OSP Łąkorz, OSP Osetno, OSP Piotrowice, OSP Sumin oraz OSP Wonna. Pierwsze miejsce zajęła jednostka OSP Krotoszyny, drugie miejsce przypadło jednostce OSP Piotrowice, a na najniższym stopniu podium uplasowała się jednostka OSP Wonna.

HARMONOGRAM WYWOZU ODPADÓW NA III KWARTAŁ 2020

Harmonogram odbioru odpadów dla Gminy Biskupiec na III kwartał 2020r

Miejscowość	Rodzaj odpadu	Daty odbioru odpadów w poszczególnych miesiącach		
		Lipiec	Sierpień	Wrzesień
Szwarcenowo Wonna Wielka Wólka Czachówki Bielice Krotoszyny	Odpady komunalne zmieszane	6,20	3,17,31	14,28
	Metale i tworzywa sztuczne	13,27	10,24	7,21
	Szkło	10	7	4
	Papier	22	19	16
	BIO	16	13	10
	Popiół	-	-	22
Biskupiec Fitowo Piotrowice Piotrowice Małe Podlasek Mały Słupnica	Odpady komunalne zmieszane	7,21	4,18	1,15,29
	Metale i tworzywa sztuczne	14,28	11,25	8,22
	Szkło	13	10	7
	Papier	23	20	17
	BIO	17	14	11
	Popiół	-	-	23
Łąkorz Gaj Lipinki Osetno Ostrowite Łąkorek Wardęgowo Sędzice	Odpady komunalne zmieszane	8,22	5,19	2,16,30
	Metale i tworzywa sztuczne	15,29	12,26	9,23
	Szkło	14	11	8
	Papier	24	21	18
	BIO	20	17	14
	Popiół	-	-	24

Miejscowość	Rodzaj odpadu	Daty odbioru odpadów w poszczególnych miesiącach		
		Lipiec	Sierpień	Wrzesień
Wielka Tynawa Sumin Mierzyn Rywałdzik Osówko Podlasek Babalice	Odpady komunalne zmieszane	9,23	6,20	3,17
	Metale i tworzywa sztuczne	16,30	13,27	10,24
	Szkło	15	12	9
	Papier	27	24	21
	BIO	21	18	15
	Popiół	-	-	25
Biskupiec ADM Osiedle Wspólnoty Mieszkaniowe	Odpady komunalne zmieszane	3,17,31	14,28	11,25
	Metale i tworzywa sztuczne	14,28	11,25	8,22
	Szkło	13	10	7
	Papier	23	20	17
	BIO	17	14	11
	Popiół	-	-	23

Odpady powinny być wystawione przed posesją od godz. 7.00 w dniu wywozu
Zbiórka odpadów wielkogabarytowych (na zgłoszenie pod nr 56 47 45 037 do dnia poprzedzającego odbiór odpadów)
nastąpi od dnia 26.08.2020r.

Opłatę śmieciową należy wpłacać u sołtysa, w kasie znajdującej się w Urzędzie Gminy
lub na konto Nr: 73 9484 1121 2002 0100 0286 0023

**Szanowni Dyrektorzy, Grono Pedagogiczne,
Pracownicy Administracji i Obsługi szkół z terenu Gminy Biskupiec,
Drodzy Rodzice i Kochani Uczniowie!**

Zakończenie roku szkolnego to jedna z najbardziej oczekiwanych chwil dla każdego z Was. Dzień, w którym każdy otrzymuje świadectwo swojej pracy. Miniony rok szkolny był bardzo pracowitym okresem, ale też pełnym nowych wyzwań. Trwająca epidemia koronawirusa zmusiła wszystkich do zdalnej edukacji, zamykając w domach, gdzie musieliśmy sobie poradzić z trudną sytuacją. Wiele cennych inicjatyw oraz twórczych działań musiało zostać przełożone na czas przyszły.

Koniec roku szkolnego jest okazją, by Wszystkim Państwu podziękować za rzetelność, wytrwałość, za serce i zaangażowanie, za solidną, sumienną pracę, mimo tak trudnego okresu jakim był stan epidemii.

Minister Edukacji Narodowej podjął decyzję, że do końca roku szkolnego, zarówno uczniowie jak i nauczyciele nie wrócą do szkół. Chcemy zatem, za pośrednictwem Wieści Gminnych, skierować do Was kilka słów podziękowań za ten mijający rok szkolny.

Dziękujemy Wam Drodzy Nauczyciele i Wychowawcy za to, że przekazując młodemu pokoleniu zasób wiedzy oraz umiejętności, wzbogacacie w nich nieprzemijające wartości dobra i piękna.

Wam Drodzy Rodzice dziękujemy za to, że podejmujecie trud współpracy ze szkołą dla dobra Waszych dzieci.

Uczniom przekazujemy gratulacje i podziękowania za pragnienie zdobywania wiedzy, osiągnięte wyniki i dążenie do poszerzania horyzontów oraz dbałość o dobre imię szkoły. Wszystkim Wam życzymy spokojnych, słonecznych, udanych i bezpiecznych wakacji.

Wierzmy, że we wrześniu wszyscy spotkamy się pełni nowych sił i zapału do dalszej pracy!

**Wójt Gminy Biskupiec, Arkadiusz Dobek
Przewodniczący Rady Gminy, Kazimierz Zalewski
Sekretarz Gminy i Zastępca Wójta, Julia Baranowska**

*Udanych wakacji!
Do zobaczenia!*

**Wieści
Gminne**

**Biuletyn
zredagował:
Daniel Zdanowski**

materiały użyte w publikacji
pochodzą z Urzędu Gminy Biskupiec, archiwum
własnego, informacji nadesłanych
ze szkół oraz ze strony: www.gminabiskupiec.pl

HISTORYCZNE WIEŚCI GMINNE

O HISTORII NASZEJ GMINY

W TYM

NUMERZE:

- Kilka ciekawostek z historii szkół na terenie gminy Biskupiec. Zbieramy materiały do książki. Pomożesz nam?
- Gehenna Żydówek. Historia opowiedziana przez Henryka Dembka.
- Głód kultury w Ostrowitem. Artykuł z „Głosu Olsztyńskiego”.

**Zachęcamy do
lektury!**

Szanowni Czytelnicy!

Na terenie Prus pierwszy przepis o obowiązkowym nauczaniu dla wszystkich dzieci wydał Fryderyk Wilhelm I w roku 1717. W Polsce po raz pierwszy obowiązek szkolny wprowadziła w 1808r. Izba Edukacji Publicznej w Księstwie Warszawskim. Pierwsze próby wprowadzenia powszechnego nauczania napotykały na wiele przeszkód, realizowano je stopniowo ze względu na brak kadry i infrastruktury. Początkowo chodziło tylko o to, by szerokie rzesze ludności dysponowały podstawowymi umiejętnościami i wiadomościami. Uczono religii, czytania, rachunków i odrobinę historii. Taki okrojony zakres nauczania stosowano także w późniejszych okresach w stosunku do ludności polskiej pod zaborami i w czasie okupacji niemieckiej, a nauka historii była oczywiście podporządkowana bieżącym potrzebom politycznym. W praktyce jeszcze do połowy XX wieku analfabetyzm w Polsce był zjawiskiem masowym. W 1949r. władze PRL ogłosiły ustawę o walce z analfabetyzmem. Jeszcze w roku 1970 żyło w Polsce 1,2 % analfabetów.

Szkoła jako instytucja rozwijała się przez wiele lat. Formalna edukacja jeszcze stosunkowo niedawno była przywilejem ludzi, którzy mieli czas i pieniądze na naukę. W chwili obecnej pamięć szkoły jest nieodłącznym fragmentem pamięci dzieciństwa i trudno sobie wyobrazić, że nie zawsze tak było.

W bieżącym numerze zapoczątkowujemy akcję poszukiwania informacji o historii szkół z terenu naszej Gminy. Zachęcam do podzielenia się swoimi wspomnieniami.

Ewa Adamczak

Klub Miłośników Lokalnej
Historii działający przy
Gminnym Ośrodku Kultury
w Biskupcu

Redakcja bieżącego numeru:
Ewa Adamczak, Aleksandra
Gąsiorowska, Henryk Dembek,
Henryk Gajewski

Dawne szkoły na terenie obecnej gminy Biskupiec

Autor: Ewa Adamczak,

Tłumaczenie materiałów źródłowych z j. niemieckiego: Henryk Gajewski

Przed II wojną światową jedno lub kilkuklasowe szkoły wyznaniowe istniały niemal w każdej wsi. W szkole jednoklasowej nauka odbywała się w jednym pomieszczeniu dla kilku oddziałów (czyli klas w dzisiejszym rozumieniu). Zwykle, jeśli nie było nauki zmianowej, jeden nauczyciel prowadził szkołę jednoklasową, dwóch dwuklasową. Dane z roku 1887 mówią, że na przykład w Rywałdziku, Wałdowie, Słupnicy były w tym czasie szkoły jednoklasowe. Natomiast w Łąkorzu była jednoklasowa szkoła ewangelicka z jednym nauczycielem (August Krause) i trzyklasowa szkoła katolicka. W szkole katolickiej pracowało dwóch nauczycieli, Andreas Pronobis i Władysław Aschberger. W Szwarcenowie, Łąkorzu czy Podlasku funkcjonowały po dwie szkoły, każda innego wyznania.

Udało nam się ustalić, że przed II wojną światową istniało na naszym terenie 18 szkół parafialnych i 1 prywatna (Prywatna szkoła dla dziewcząt panny Klary Wohlfromm w Biskupcu). Prowadzimy obecnie przygotowania do zebrania materiałów i wydania książki na temat historii szkół na terenie naszej Gminy.

Zwracamy się do naszych najstarszych czytelników z prośbą o podzielenie się z nami wspomnieniami o szkole, nauczycielach lub rówieśnikach. Jeśli posiadacie stare zdjęcia będziemy bardzo wdzięczni za możliwość ich skopiowania.

Jeśli posiadacie Państwo zdjęcia szkolne lub wspomnienia, nawet ustne swoich dziadków lub rodziców bardzo prosimy o kontakt na nr tel. 733 708 111. Chętnie także umówimy się z Państwem aby osobiście wysłuchać wspomnień.

Już dziś chcemy przedstawić Państwu kilka ciekawostek z historii naszych szkół.

1) Prezentujemy Państwu zdjęcie starych nagrobków znajdujących się przy kościele parafialnym w Ostrowitem. Dopiero pod koniec kwietnia tego roku udało nam się ustalić kto jest tu pochowany.

Zdj. Janusz Laskowski. Nagrobki rodziny Góralskich. Nagrobek po środku nie posiada już tabliczki. Nagrobek po lewej stronie: Franz Góralski zmarł w roku 1854. Nagrobek po prawej stronie: Aleksander Góralski zmarł w 1899r.

Aleksander Góralski wg spisu z roku 1867 był nauczycielem w katolickiej szkole w Ostrowitem. Pierwszą posadę jako nauczyciel objął w roku 1858. W roku 1867 „dochód posady podług etatu rządowego” wynosił 73 talary, a liczba dzieci z Ostrowitego zobowiązanych do nauki szkolnej 110, język ojczysty dzieci: polski i niemiecki. Można przypuszczać, że pochowany obok Franz Góralski to jego ojciec.

 SZKOLNICTWO POLSKIE
 W HOŁDZIE NARODOWI
 AMERYKAŃSKIEMU
 NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA
 NIEPODLEGŁOŚCI
 STANÓW ZJEDNOCZONYCH

SCHOOL SZKOLA	Włodzisław	TRUSTEE OPIEKUN	Włodzisław S. P. B.
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ	Włodzisław	PRINCIPAL KIEROWNIK	Włodzisław
DISTRICT POWIAŁ	Włodzisław	INSPECTOR INSPEKTOR	Włodzisław

<u>Nomistiti</u>	Patalon	H Hagkaiena	H Hajgerbrooma
<u>Hungarier</u>	Reich	H Lwinagriska	L Ertowna
<u>Jhmurawer</u>	Makowski	H Gruzauwa	I Lapowona
<u>Jackewicz</u>	Mowinski	H Otopianka	H Romanowiska
<u>Morwinski</u>	Malinowski	I Kosmiciowa	I Majewska
<u>Tomaszewski</u>	Bkojski	H Dabowna	Hajla
<u>Ebert</u>	Otrebra		
<u>Lukasewski</u>	H I Malinowska	H Krawcowen	Felisch
<u>Lukasewski</u>	F A Sudalski	G Kukhojowa	
<u>Melcher</u>	L Makowska	A Melchersona	
<u>Weisgeber</u>	H Marimachowna		
<u>Kukla.</u>	M Grylicka	M Dychoiwna	
<u>Dombek.</u>		S Klimicka	
<u>Fo Brniewski</u>	H Taffiowna	A Wielaska	
<u>Reich J.</u>	G Crapska	H Olecha	
<u>Horniewski</u>	I Lehaaka	M Otopianka	
<u>Crapuski.</u>	H Jackiewiczowa	G Mitrowska	

SZKOLNICTWO POLSKIE
W HOŁDZIE NARODOWI
AMERYKANSKIEMU
NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA
NIEPODLEGŁOŚCI
STANÓW ZJEDNOCZONYCH

SCHOOL SZKOŁA	szewcowa	TRUSTEE OPIEKUN	Lucjanus Bogdan
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ	Rawa R.	PRINCIPAL KIEROWNIK	Konera
DISTRICT POWAT	Łódzkie	INSPECTOR INSPEKTOR	Gołomski

Walter H. H. H.
J. J. J. J.
J. J. J. J.

Jena Grabowska
 Walerja Chylmańska
 Gortruda Grusiewska
 Lucja Polkowiska
 Elżbieta Plitówna
 Weronika Wexlonska
 Eryka Mielkówna
 Jadwiga Milewska
 Bernard Gruslewski
 Bronisław Kacharek
 Bernard Gromek
 Franciszek Harkut
 Stefan Bokalski
 Eugenijusz Kuczmak
 Olga Kierowna
 Edyt Klichkówna
 Zofia Wielgusówna
 Alfons Konwalshi

Stanisław Rytyl
Marta Wesołowska
Luiza Wiadomowska
Janina Frankowa
Kersta Węjszonna
Stanisław Kwaacki
Franciszek Blit
Macyształ Gajut
~~Włodyż Kowalski~~
Włodzjan Kowalski
Marta Chłomaszka
Bronisława Honszewska
Paulina Grabalska

Na następnej stronie zdjęcie z roku 1961, klasa siódma z gronem nauczycielskim. Czy ktoś z Państwa rozpozna osoby na tym zdjęciu?

4) Jednoklasowa szkoła ewangelicka powstała w Słupnicy w roku 1772. Murowany budynek szkoły postawiono w roku 1847. W roku 1887 uczęszczało do niej 130 uczniów.

Pan Gerard Fornal w roku 1937 w szkole w Słupnicy.

II wojna światowa. Gehenna Żydów

Opowiadanie Henryka Dembka spisała Aleksandra Gąsiorowska

W Krotoszynach mieszkał Żyd, który miał sklep z towarami łokciowymi, tak kiedyś nazywano towary tekstylne. Sklep mieścił się w budynku z czerwonej cegły, budynek stoi do dziś naprzeciw firmy DZIADEK. Więcej w tej wsi Żydów nie było. W Biskupcu wcześniej mieszkało kilka rodzin żydowskich, bezpośrednio przed wojną nie było już żadnego.

Kiedy Niemcy zaczęli się spodziewać nadejścia Rosjan, utworzyli w okolicy kilka podobozów dla żydowskich kobiet, które sprowadzono z obozu koncentracyjnego w Stutthofie. Podobozy powstały m.in. w Krzemieniewie i Gwińdzinach. Kobiety te wykorzystywano do kopania rowów przeciwpancernych, okopów dla wojska i bunkrów. Później, 19 stycznia 1945r. przyszedł rozkaz deportowania ich, czyli doprowadzenia z powrotem do Stutthofu. Najpierw Niemcy pędzili je w kierunku na Grudziądz. Z Krzemieniewa ruszyli już 19 stycznia rano. Poprowadzili je drogą na Kąciki, potem Tereszewo, Partęczyny, Łąkorek do Rywałdzika. W tym czasie moi teściowie byli wysiedleni z Lipinek do Rywałdzika i tam mieszkali i pracowali u Niemca. Do tego Niemca, do pustej obory zapędzono Żydówki na nocleg. Tę gospodarkę to potem po Grabowskim miał Władysław Pawlikowski. Jak przyprowadzili Żydówki, moja teściowa akurat piekła chleb. Upiekła sześć bochenków chleba i zrobiła masło, pomyślała, że jak to wystawi niby do wystygnięcia na ławkę przed domem to któraś może da radę wziąć. I rzeczywiście okazało się rano, że jeden bochenek było mniej. Potem czytałem książkę napisaną przez jedną z tych kobiet (książkę miał Dalecki). Dwie z nich, w oborze w Rywałdziku, zakopały się w nocy w oborniku. Potem uciekły i nie miały się gdzie podziać, więc poszły w kierunku Krzemieniewa, miały ten bochenek chleba. W Krzemieniewie była prowizoryczna izba chorych zrobiona wcześniej przez Niemców. Tam zostały, bo Niemców już nie było a Rosjanie jeszcze nie przyszli.

Grupa, która była prowadzona z podobozu w Krzemieniewie, przechodząc przez Tereszewo słyszała odgłosy strzałów z kierunku lasu łąkorskiego. Potem okazało się, że Żydówki z obozu w Gwińdzinach były prowadzone drogą na Łąkorz, Grudziądz i kierunek Gdańsk. Pierwszego dnia doszły do majątku Lipowy Dwór (przy drodze Marzęcice - Wawrowice), nocowały tam razem z bydłem. Rano około dwudziestu kobiet nie było już zdolnych iść dalej, prowadzący je Niemiec zostawił je tam, nie zastrzelił. Potem one trafiły do szpitala w Nowym Mieście. Resztę kobiet pędził dalej. Na Śluzce one już nie miały siły iść dalej. Niemiec miał psa i straszył je psem, ale to nic nie dało, skręcili wtedy na drogę do młyna. Tam Niemiec (nazwiskiem Litau) zaczął strzelać do kobiet. Na górze w kierunku Wawrowic stał oddział Niemców z oficerem. Przygotowywali zaporę na drodze na przyjazd Rosjan. Widać tam jeszcze dziś pozostałości wykopanego wtedy rowu. Oficer wziął kilku żołnierzy i pobiegli zatrzymać tego esesmana. Oficer kazał mu przestać strzelać, zagroził mu rozstrzelaniem bo zdradził zasadzkę (inaczej nie mógł uzasadnić). Dwadzieścia pięć kobiet zostało zabitych i kilka rannych. Razem było ich około stu, rozpieczęły się po lesie i tułały po okolicy. Esesman poszedł z psem w kierunku Łąkorza. Ludzie starali się pomóc

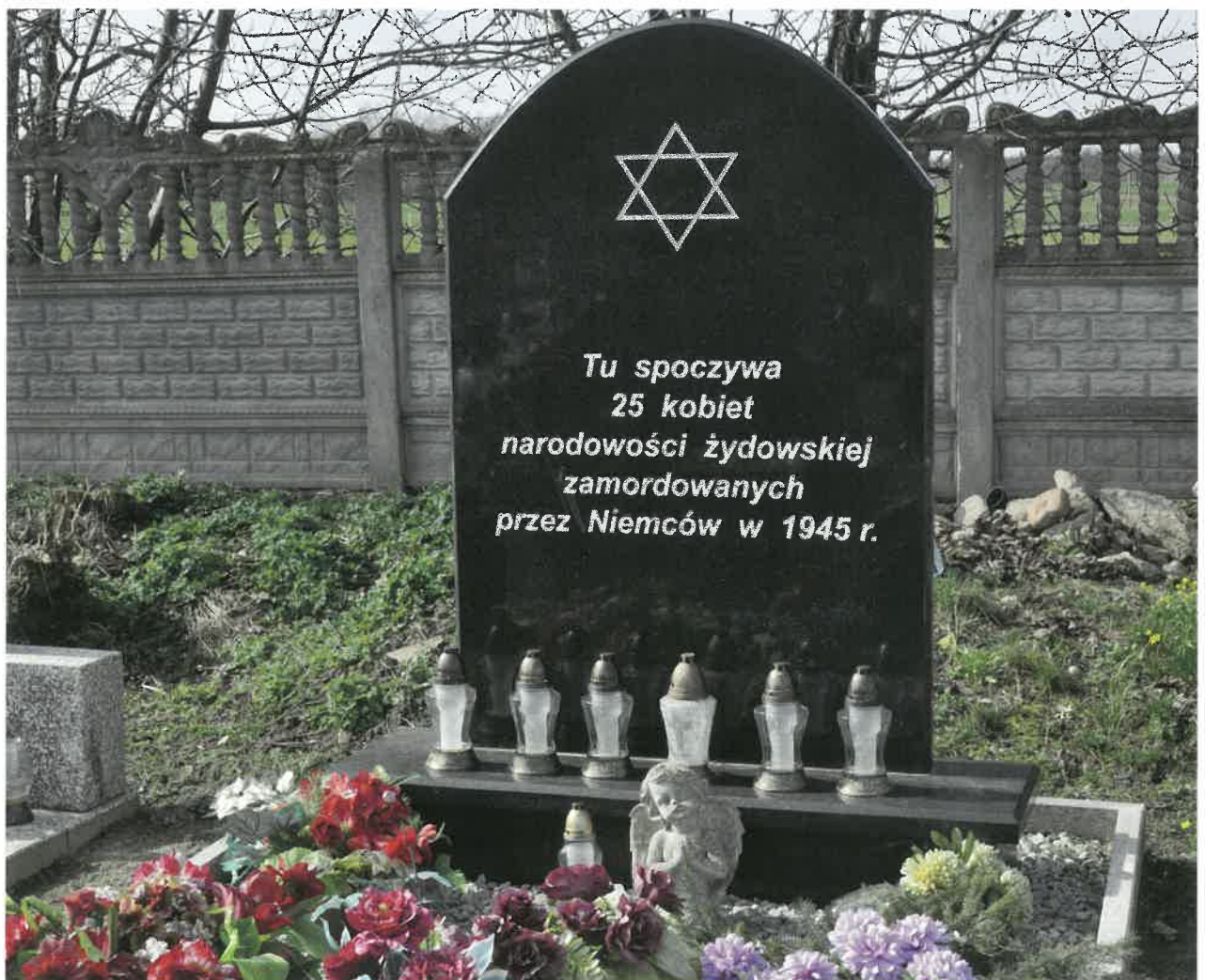
Żydówkom, kierowali je na opuszczone przez Niemców gospodarstwa, tam zawsze zostało trochę schowanej żywności. Kręciły się pod Skarlinem i Bielicami. Dzięki temu oficerowi nie wszystkie zginęły.

Potem weszli Rosjanie. Pewnego dnia zaczęło się wycie psa, wyszedłem wieczorem z domu na schody i wydawało mi się, że jest to na Zacharce u Rudnickich. U sąsiadów stacjonowali Rosjanie, i z takim jednym młodym z Leningradu poszliśmy zobaczyć co się dzieje. Okazało się, że wcale nie u Rudnickich, ale na skrzyżowaniu dróg w Mierzynie (drogi na Lipinki, Wardęgowo, Sumin). Była tam kupa kamieni zasypała śniegiem, koło nich leżał zastrzelony esesman a obok niego był pies. Prawdopodobnie sam się zastrzelił. Podobno jest pochowany na podwórzu obok. Psa zastrzelił ten Rosjanin.

Zabite Żydówki pochowane są na cmentarzu z Skarlinie. Teraz mają odnowiony pomnik z gwiazdą Dawida.

Rosjanie, jak wkroczyli, zabrali Żydówki z Lipowego Dworu do szpitala w Nowym Mieście, doktor Piotrowski je kurował. Potem je gdzieś zabrali (prawdopodobnie wywieźli na Sybir - od red.). Te, które ukrywały się po lasach a potem zajmowały opuszczone gospodarstwa też Rosjanie gdzieś wywieźli.

Żydówka, która uciekła z Rywałdzika, z grupy prowadzonej z Krzemieniewa potem napisała książkę o wszystkim co przeżyła.

Nowy nagrobek na zbiorowej mogile Żydówek na cmentarzu w Skarlinie.

Rok 1962. Głód kultury w Ostrowitem

Publikujemy artykuł z „Głosu Olsztyńskiego”, który udostępniła redakcja Szkoła Podstawowa w Ostrowitem.

Błogosławiony głód

MARIAN WIŚNIEWSKI

Ostrowite, leżące na samym skraju województwa, w powiecie nidzickim, nie grzeszy urodą. Właściwie, w tradycyjnym ujęciu, nie jest to wieś, ale PGR; ogromny majątek z szeroko rozrzuconym kompleksem zabudowań gospodarczych i domów mieszkalnych. To te domy mieszkalne, długie prostokąty z bladoczerwonej cegły, smutne jak małomiasteczkowe koszary, szpecą wieś. Rolników indywidualnych jest tu kilku. Jest to więc wieś przy szłościowa, wieś — przedsiębiorstwo rolnicze, i to właśnie stanowi o jej inności.

TRAKTOR POZOSTAŁ W TYLE

Ta okoliczność, istnienia dużego państwowego gospodarstwa rolniczego, implikuje dalsze konsekwencje nie tylko krajobrazowo-architektoniczne. Dzięki uprzejmości kierownika go spodarstwa Mariana Lewandowskiego obejrzałem sobie, co prawda dosyć po bieżnie, śpichrze zbożowe, owczarnie, garaże itd. Podziwiałem dorodny jęczmień browarniany (28 q z ha), akurat czyszczony na skomplikowanych urządzeniach jeszcze dorodniejszą pszenicę szwedzkiej odmiany „Odin” (35 q z ha) całą masę zboża zalegającą na różnych poziomach w śpichrze, czekającą na wysyłkę do miasta, do fabryk, bądź też mającą w charakterze ziarna wysoko kwalifikowanego posłużyć na wyμίane z rolnikami indywidualnymi. Gospodarstwo jest bowiem tzw. majątkiem reprodukcyjnym,

Podziwiałem, ale nie byłem zaskoczony. Mogłem się tego spodziewać. Wiadomo przecież, że PGR-y gospodarzą coraz lepiej, nowocześniej i ekonomiczniej. Również gospodarstwo w Ostrowitem osiągnie w tym roku ponad 360.000 złotych zysku, podczas gdy jeszcze w roku ubiegłym „zarobiło” zaledwie 62.000 złotych. Jest więc postęp w osiąganych wynikach i to bardzo szybko.

Mój bezsporny podziw równający się zaskoczeniu wzbudził natomiast park maszynowy gospodarstwa. Taki np. kombajn ziemniaczany produkcji NRD — istne cudo techniki — zastępuje prace kilkunastu ludzi przy tej jednej z najcięższych i najbardziej czasochłonnych prac polowych. Któż jeszcze kilkanaście lat temu mógł spodziewać się takich supernowoczesnych maszyn na naszych polach? A teraz siedzą sobie ludzie wygodnie na obitych skórą ławeczkach, od czasu do czasu regulują jakiś mechanizm, a ziemniaki już posegregowane sypią się do platformy posuwającego się równolegle z kombajnem ciągnika. Cóż za wygodą, co za zmiana charakteru pracy! Toż to nie wiele odbiega od pracy w fabryce, tyle, że dzieje się pod gołym niebem. A w majątku jest jeszcze polskiej produkcji kombajn zbożowy „Vistula” i dziesiątki innych, równie skomplikowanych i nowoczesnych maszyn i urządzeń. Wśród tych agregatów stanowiących niekiedy ostatnie słowo techniki traktor, poczciwy, kopący i pykający traktor, pozostał daleko w tyle. W istocie, nie będzie

w tym twierdzeniu wiele przesady, państwowego gospodarstwa rolne przypominają dziś prawdziwe fabryki rolnicze.

TECHNIKA ZBRATANA Z KULTURĄ

Rozpoczęłem ten reportaż trochę inaczej niż sobie planowałem. Przyjechałem bowiem do Ostrowitego w związku z rozpoczętym aktualnie rokiem tzw. oświatowo-kulturalnym, rokiem ofensywy kulturalnej i oświatowej na wsi. Czy wieś — snułem rozważania w duchu — jest przygotowana do takiej ofensywy? A może na własną rękę, nie oglądając się na pomoc z zewnątrz sama już ją prowadzi?

Wybrałem Ostrowite, ponieważ w tej wsi, jak słyszałem, istniał kiedyś ambitny zespół artystyczny i bardzo aktywne kółko sportowe. Muszę też dodać, że I sekretarz KP w Nowym Mieście, T. Kochanowski namawiał mnie usilnie, abym właśnie odwiedził tę wieś.

Poznałem w Ostrowitem wielu ludzi, m.in. Gerarda Barczaka, przewodniczącego licznego i bardzo aktywnego kółka ZMW. Młodzi w ofensywie kulturalnej na wsi będą mieli szczególnie dużo do powiedzenia — i mają już do powiedzenia — co jest zrozumiałe. Gerard pracuje jako malarz w

DOKOŃCZENIE NA STR. 6

Archipelag

5

Błogosławiony głód

DOKOŃCZENIE ZE STR. 5
MZBM w Ilawie, dokąd codziennie dojeżdża do pracy, ale nie zrywa kontaktów ze swoją rodzinną wsią. Jest obok Ryszarda Burkowskiego najaktywniejszym przedstawicielem młodego pokolenia Ostrowitego. Ojciec Gerarda natomiast jest chlewnistrzem w gospodarstwie. Za niemieckich czasów stary Barczak był „kutscherem” czyli stangretem. Właściciel majątku, ostatni z Blücherów — w których posiadaniu było Ostrowite z górą 200 lat, od 1815 roku kiedy feldmarszałek książę Gebhard Leberecht von Blücher otrzymał tę dobrą za zwycięstwo odniesione nad Napoleonem pod Waterloo — był podobno nie najgorszy dla Polaków. Możliwe. Musiała to być jednak swoista dobroć, skoro pewnego razu, kiedy Blücher sprowadził do swoich stajni jakiegoś rasowego ogiera, zapowiedział kutsche rowi Barczakowi, że jeśli się koniowi coś stanie, to jego, stangreta, zastrzeli jak psa.

Ta okoliczność, że Barczak junior jest malarzem, pozostaje w ścisłym związku z naszym tematem. Bo ofensywa kulturalna w Ostrowitem już się rozpoczęła. Krótko mówiąc w dwóch pokojach wątpliwie stylowego pałacu, dziś siedzibie kierownictwa majątku, powstaje klub - kawiarnia, z biblioteką, czytelnia, telewizorem itd. I to właśnie młodzież czynem społecznym, pod fachowym kierownictwem Gerarda Barczaka, solidnie odnowiła i wcale ładnie odmalowała oba pokoje. W październiku ma nastąpić otwarcie klubu-kawiarni. Wyposażenia tej placówki w potrzebne urządzenia i sprzęt podjęła się GS z Łąkorza. Należy przypuszczać, że obietnicy dotrzyma, zresztą meble zostały już zamówione w jednym z dolnośląskich przedsiębiorstw, specjalizującym się w produkcji tego rodzaju urządzeń.

CHCEMY TAK.

JAK W MIEŚCIE

Ofensywa kulturalna w Ostrowitem idzie z dwóch

stron: z majątku, gdzie nadaje ton młodzież, i ze szkoły. Kierownik szkoły, Westfalczyk, Franciszek Barski, który wrócił do Polski po pierwszej wojnie światowej i już kilkadziesiąt lat pracuje w zawodzie nauczycielskim, montuje wspólnie z komitetem rodzicielskim zespół artystyczny złożony z młodzieży oraz starszych mieszkańców wsi. Młoda nauczycielka Jadwiga Trzciska deklaruje z kolei swoją pomoc dla koła ZMW, przy którym powstały już zespół instrumentalny i chór. Szkoła w Ostrowitem ma dobre tradycje pracy kulturalno-oświatowej. Nauczyciel Grzegorz Rygelski, który wyjechał z nowym rokiem szkolnym do Grudziądza, był kierownikiem i duszą istniejącego tu poprzednio zespołu artystycznego. Zmarła w 1960 roku nauczycielka Elżbieta Ścibor opracowała monografię pt. „Ziemia Lubawska w legendzie”.

Zespół instrumentalny i chór prowadzi nasz znajomy, Gerard Barczak, który ma za sobą rok szkoły muzycznej w Toruniu. — My się nie nudzimy — mówi — mamy teraz sporo pracy. A jak zostanie otwarty klub będziemy urządzać pogadanki, może też ktoś do nas przyjedzie z jakimś ciekawym odczytem...

— Nasi ludzie — popiera go sekretarz POP, Feliks Krauze — mają takie same zainteresowania jak mieszkańcy miast.

Ten motyw zdrowej ambicji — dorównania miastu — przebiegał we wszystkich rozmowach, jakie przeprowadziłem w Ostrowitem. Ta ambicja zaś wyrasta z autentycznego głodu i rzetelnego zapotrzebowania na wartości kulturalne z prawdziwego zdarzenia. — Niech tylko się uporamy z pracami polowymi — powiedział na zakończenie mojej wizyty kierownik gospodarstwa Marian Lewandowski. — Zobaczycie! W każdym razie prosimy na małą czarną i partię szachów w październiku.

opracowanie graficzne:

Daniel Zdanowski

**RAZEM Z NAMI TWÓRZ
HISTORYCZNE WIEŚCI GMINNE!**

Gminny Ośrodek Kultury w Biskupcu
ul. Rynek 4, 13-340 Biskupiec
e-mail: gok@gminabiskupiec.pl

tel. 733 708 111

Napisz do nas!

**HISTORYCZNE
WIEŚCI GMINNE**